

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO			
Gerona	1	pesseta	trimestre
Fora	1'25	id.	id.
Extranger.. ..	1'50	id.	id.
Un número, 10 céntims			

Administració y Redacció
SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS
Preus convencionals
De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte, 8 de Setembre de 1894.

Núm. 23.

SECCIÓ GENERAL

L' IDEAL FET TROÇOS

A nit vaig trobar en lo Retiro un gran personatge, antich sacerdot de la democracia històrica...

—¿Es de vosté—m preguntá—l' article que publica l' *Heraldo* contra les Diputacions?

—Me sembla que sí...

—A mi també m' ho ha semblat, perquè no 's passa díe sense que Vosté dirigexi algun atac a la democracia...

—¿A quina?

—Home, a la democracia... A la nostra... A la de vosté... A la meua... A la democracia que tots nosaltres hem defensat sempre.

—Perdoni. Jo no ho dexat d' esser demòcrata, puig ja fá molt temps qu' he renunciat a pensar ab lo cervell d' un altre y a disressar les idees. L' obligació de parlar cada díe ab lo públich no permet l' artifici de les Confraries... Jo no formo part de cap sacramental política. Ab axó, ahont millor me sembla, vaig enterrant los tneus morts.

—Pero vosté, que continúa essent demòcrata, ¿creu compatible ab la democracia lo renegar del sufragi y del sistema parlamentari, demanant per terme y fi la dictadura pera l' *General X*?

—Ja li respondí per pessas menudes... De moment perméim que me 'n vagi a veure *Coppelia*... Ho fan molt bé les bailarines y aqueix ball, tret d' un quiento d' Hoffmann, es, com vosté sab, molt filosófic: potser que, jo també, trobí en *Coppelia* la resposta que vosté 'm demana.

* * *

—La Revolució francesa es un Himalaya.—La frase, naturalment, es de Víctor Hugo. ¿Cert! A una cosa tant gran, s' hi han d' aplicar les regles més elementals de perspectiva.

De prop ¿qué es la montanya, al lluny imponent y dotada de suprema poesia? Pedra sens forma, terra ingrata y basta, quina inmensa monotonía sols alteran espessos matolls... Fosat l' espectador a distancia y a la flaca llum de la lluna, lo pilot de pedres y de terra se destaca gegant del horitzó clar, com una ombra sagrada y respectable. Sols allavores lo pilot es montanya. Sols allavores l' Himalaya mostra s' assombrosa grandesa.

¿Es veritat! Ni a la Revolució francesa ni a les altes montanyes se 'ls ha de mirar pel cristall del microscópi.

Pero, encare que posém a la Revolució tant alta com s' e necessari ¿es qué, passat ja un segle, queda d' ella y de son ideal alguna cosa?

A França la República es una Monarquia electiva. Quan los elements populars se mouhen, ocorren jornades com les de Fourmies. Si l' sufragi 's declara a favor d' En Boulanger, a corre-cuyta se muda l' organizació electoral. Si l' enemich fá massa nosa, se 'l desterra y se decreta la seua mort civil. Avuy, en la repressió de l' anarquia, la democracia francesa vá més enllá que cap de les Monarquies d' Europa: comprén als anarquistes y als republicans que no pensan com En Dupuy.

¿Es aquesta democracia la que deu mantindre desperts los nostres entusiasmes?

Centralisació qu' axafa: esquerp sentit individualista pera las qüestions d' ordre social. Exes son les característiques de la democracia mare.

Ab lo *terç Estat*, ab lo predomini d' aquesta classe mitja que 'n lo mon s' ha apoderat del poder y del diner, se cregueren resoldreho tot los demòcrates que 'ns llegaren ses institucions y son esperit.

Y a n' aquesta creencia los acompanyan los demòcrates d' avuy, que no son sino *terç estat* de lo més pur, es a dir, quelcom que es contrari al interés de la democracia veritable—la qu' encare no s' ha redimit de les violencies

del salari ni del *contracte del suívidi*, segons expressió felis del Sr. Cánovas.

* * *

«Tota la democracia»—nos diuben los velis aranyes—tota la democracia l' hem conseguida en les lleys...

Pero, ¿quina es la seua vida? ¿Quina es la seua realitat social?

No 's necessita haver estudiat a Florencia ab Maquiavelo, no 's necessita tampoch empassarse al enemich pera ferse cárrech de que l' nou estat democrátich no ha transformat ni poch ni molt la nostra vida política.

Republicans y liberals a voltes, liberals y conservadors altres vegades, fins barrejats uns y altres ab los carlins, han lluytat plegats en coalicions monstruoses; y han lluytat separats quan l' interés electoral—no l' superior de les idees—los hi aconsellat ó imposat la separació.

Lo sufragi universal dona ab lo Sr. Cánovas una Cambra d' aristocrates y de terratinents; lo sufragi universal dona després, ab los liberals, un Congrés de burócrates y de «gendres.»

Lo diner y les avantcambres nupcials... Veus aquí los grans factors del sufragi democrátich... Cent mil obrers acuden a victorejar a N Pau Iglesias, pero en lo moment de les eleccions ab prou feynes l' eloqüent *company* reunex dos cents vots.

Entre 'ls matexos republicans, pera un Pi, pera un Salmerón, pera un Marengo, pera quatre ó sis diputats més qu' arriban al Congrés ab les pues erissades, los altres son antichs membres d' aquesta divertida oligarquia, y «están en lo secret»...

Lo caciquisme poderós com may; l' administració de justicia influida per la política tant com lo restant de l' Administració; lo Jurat convertit en un apéndix curialesch; les crisis ministerials resoltes fixament sense l' concurs de les Corts; lo Parlament reduhit a majories que voten per sumissió doméstica, y a minories que callan per profitosa complicitat; les forses econòmiques de la nació concurrent fatalment a l' obra exclusiva de los grans companyes bancaries é industrials, y la joventut, ¡ah! la joventut resignada a disputarse ab los sargentos los empleos de mil pessetes.

¿Es ó nó aquest lo quadro de la viva y substanciosa realitat?

D. Joseph Posada Herrera dirigintse cert díe a N. Orense y En Rivero, deya:

—¿Quin troç de pa li donéu al poble ab lo sufragi universal?

Aquella frase, que semblava dita per En Diógenes desde la boia, produhí gros escándol.

Avuy tenim lo sufragi democrátich y, de fet, lo poble no te pa: més, tampoch te diputats.

Los partits, com l' ostrá, s' han tancat en la petxina de ses conveniencias y de sos interessos... ¿Qué pensa l' *Santón*? Axó es lo que preocupa... Perque aquí, com al *Marrok*, lo poble es un accident:—lo que diu ó lo que fa l' *Santón* es lo qu' interessa...

Y devant d' aytal espectacle ¿perqué estranyarse de que 's busquin pera la democracia noves formes? Per més que les noves formes podrien molt bé esser antigues.

—¿Quin troç de pa li donéu al poble ab tot lo existent? ¿Qué hi va guanyant la democracia ab lo tira y afuixa d' aquesta fastigosa é interessada oligarquia? ¿Qué donan de sí los partits dominants al devant de la magna qüestió social?

Ab l' habilitat del castor, unes voltes van contra corrent, altres se dexan portar per ella, pero sempre 's mouhen segons sa propia conveniencia... Es un joch ja conegut.

¿Quí, donchs, té la culpa de que l' ideal s' hagi fet troços?

Nous Pygmalions, devant la Galatea de nostres somnis, arribarem a imaginarnos la transformació de la blanca pedra en rosada carn viva... Cercolá la sang per ses venes;

blexá son pit de marbre; llensaren claror ses mortes papelles...

Y avuy, ¿cóm se 'ns mostra la deesa, cóm trobám a Galatea, cóm se presenta a Pygmalión? ¿Cóm l' han dexada los governants «satisfets»?

* * *

Coppelia, lo quiento d' Hoffmann, pera nosaltres los demòcrates es un símbol. D' una banda, criatura de carn y ossos, prosaica y real, pero ab ánima; aquesta es la nostra democracia tradicional ab ses institucions regionals y son régimen representatiu y sa propietat comunal y ses incorporacions de treball: de l' altre banda lo ninot, ab apariencies de vida, pero xorch y exótic, sense claror als ulls y sense paraula en los llabis; la democracia jacobina, ab son egoisme burgués y ses disbauxes de carreró...

¡Ah! Sí. Hauriem pogut acomodar als temps nous les institucions antigues; pero com l' héroe de Hoffmann, hem entregat lo nostre més pur amor y lo més vivent de nostres entusiasmes a una democracia que, a semblansa del ninot de la fábula, te infecondes les entranyes y morts los braços.

JULI BURELL.

(Traduhit de l' *Heraldo de Madrid*.)

Estudi sobre les societats cooperatives

(Conclusió.)

CAPÍTOL TERCER.

Interés qu' haurien de tenir los Goversns en protegir les societats cooperatives.

Devers generals de l' Estat en l' ordre económic.—Protecció del govern a les Societats cooperatives.—Necessitat d' una l'egislació especial.—Funcions d' auxili y de foment.—Propagació per medi de l' ensenyansa.

Es induptable que les societats cooperatives realisan lo fi económic de la Societat, quin desenrotlo, pera esser perfet, deu ferse dintre les condicions de llibertat y d' associació.

Les limitacions absurdes imposades en altres temps pels governs a la llibertat de producció, de cambi y de consúm, están justament desacreditades. Avuy unánimament se regoneix que l' fi económic deu complirse per la societat mateixa convenientment organizada.

Pero, si l' Estat no arregla per sí l' ordre económic, no deu, en cambi, mostrarshi estrany: en aquest concepte, es un dever fonamental de l' Estat donar condicions de dret pera que la vida económic de la societat se compleixi en tots sos aspectes, favorir son progressiu cumpliment exercint certes funcions d' auxili y de foment que sense embarrassar l' acció de l' individu li donguin facilitats y estímuls bastants pera tirar endevant aquelles empreses que surten de ses propies forses y poder, fer que renaxi l' esperit d' associació, donant condicions de sociabilitat a totes les industries, y, per fi, deu intervenir en la resolució de tots los problemes socials qu' avuy díe tant preocupan a tots los governs, sense sortirse, empero, de la veritable esfera de ses atribucions y del círculo dels obgetes tutelars é històrics que l' dret polítich li senyala en ses relacions ab la societat.

Demostrada la inmensa utilitat é importancia de les societats cooperatives en l' ordre dels interessos socials, econòmics, morals y polítichs, y conegut lo retrás ó indiferencia ab que 's miran a Espanya los progressos obtinguts per altres nacions, sería de desitjar que l' govern les donés la més decidida protecció; que 's podria mostrar, en nostre concepte, de les següents maneres.

En primer terme es un dever de justicia la protecció del govern per medi d' una l'egislació especial y molt clara, per la que 's fixassen las bases fonamentals de les societats cooperatives en ses diferents combinacions, presentant tipos generals d' organizació, que servissen de pauta als socis, y tenint presents las lleys que regulan a l' estranger y protegexen la marca d' exes entitats. Nostre Códich de Comerç tracta ab especial predilecció de les societats anónimes y mercantivoles, y la necessitat d' una lley general de societats que marqui principis co-

lo qual los francesos podran admirar les preciositats de la literatura de nostre primer poeta místich.

Segons refereix l'orgue en la premsa del cos de sometents armats de Catalunya, ha sigut trobat en l'arxiu de la Abadia de Gratallops...

Se sab per tradicio que aquesta bandera es de fetxa anterior a 1793, perque en dit any lo sometent de Gratallops la portá a la expedicio del general Ricardos...

CENTRE CATALANISTA D' OLOT

Quint Certamen Literari

Veredictes del Jurat

FLOR NATURAL, (núm. 61.) Idili: Dos Crepuscals. PRIMER ACCÉSSIT, (núm. 60.) Als meus fills: Fé y Patria. SEGON ACCÉSSIT, (núm. 39.) Festa: Un cop l'any...

Secció Literaria.

Una excursió a la Mare de Deu del Mont

(Conclusió.)

La excursió en massa saludaba a la Mare de Deu del Mont abans de comensar la missa major; després d'ohir missa y desuharnos una mica corregerem a contemplar lo panorama...

Uns prénian l'ullera per véure l'campanar d'Olot, la catedral de Gerona, lo santuari dels Angels, lo castell de Figueres...

Aquí l'estany de Banyoles com un tros de mirall en la inmensitat, mes enllá Gerona, lo baluart de la patria, Figueres, avans inexpugnable...

Lo Fluviá representa un gran paper en lo panorama de la Mare de Deu del Mont, sembla un riu de gran categoria. Desde Olot a Besalú s'endevina per las pollangredas...

Contemplavam la posta del sol que s'amagava darreta Puigmal; y mentre voliam saborejar las maravallas de dita hora, en que l'astre del dia s' despedia ab las magnificencias...

Un cambi vertiginós del dematí al vespre; tal montanya, tal poble, tal planuria, que á las deu del matí presenta un colp de vista encisador...

Durant la diada del diumenge traguérem fotografias dels punts hont la llum se prestava millor, probant de reproduhir lo panorama del Empordá.

Lo dilluns molt avans de la sortida del sol estavam preparats guaytant vers lo Mediterrá. Pero succehi una cosa molt distinta de la que esperávam...

Durant tres ó quatre horas anarem observant las variacions de la broma baixa, que transformava l' terrenen rius colossals, montanyas fantásticas...

La còctebre imatge te setanta tres centimetres d' alsharia; perteneix al periodo en que comensava a abandonar-se l'estil rígit y escanyolit de la escultura anomenada impropiament gòtica...

Porta túnica, manto y vel; salpicats los darrers d'estrellas endauradas, pintada la primera de vermell. La cara fou empastifada per mans barroheras...

Lo fillet a la esquerra benehint lo mon, un llibret a la ma, asontat quasi al genoll de la Mare, que l' sosté de l' espatlla. La Verge perta a la dreta una cosa com una poma...

Lo modelat de la cara es pla, executat sense coneixement de la anatomia, sense estudi del craní. Aquets defectes son més notables en la testa del infantet...

que'l modelo, donat lo cas que l'escultor lo fes d'argila, seria altra cosa; lo boceto de la imatge seria admirable; més al acabarla caygué com cáu quasi tothom...

Més, vista a certa distancia, es plena de sentiment religiós, respira ignocencia y misticisme, té la fesomia agradable, encantadora, simpática, qu'atrau y encisa. Avuy la escola fin de siècle si s'ocupava d'aqueixa imatge...

Es impropia la corona, las arracadas y vestits de nygui nygui ab que embolican aquella joia; lo meu amic Mossen Joseph Oliveras, Rector del santuari, me digué que no hi hauria cap inconvenient a traure aquets edefessis...

Tornarem a ca n' Olivas sans y condrets, sense cap incident desagradable en l' aspre caminada; despedintnos de la Reyna del art y de la inspiració abans d'empendre la marxa.

Al ser altra volta a Olot volgui llegir lo butlletí meteorològich per saber la extensió de la tempestat del dia tres. Ni una paraula; senyalava una quinzena de las més pacíficas, y aixó que a Castella la Nova, més de doscentas personas han exit escalabradas de las tormentas...

JOSEPH BERGA.

Olot, Agost de 1894.

NOTA

I.

Abans, quan ab ton pare al mas veniau, sent tu nena y jo nen, eran los primers mots que abdós nos deyam: -¿Vritat que jugarém?-

II.

Are 'ls dos ja som grans... Si alguna volta tu ab lo teu pare vens, dech dirte mentre'm trech la barretina: -Servidor... de vosté...-

Joseph Morató y Grau.

Secció Religiosa.

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte, 8.- LA NATIVITAT DE N. S.ª y s. Adriá mr. Diumenge, 9.- XVII. Lo SANTÍSSIM NOM DE MARIA, Sant Gorgoni mr. y sant Pere Claver cf. Dilluns, 10.- S. Nicolau de Tolentí cf. y sta. Pulqueria.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en l' iglesia del Hospital. Demá comensarán en l' iglesia de les Beates.

Establiment tipogràfic del DIARIO DE GERONA. Pujada de Sant Feliu, núm. 3.

Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

Table with columns: ESPECIES, MESURES, La Bisbal, Gerona, Olot, St. Coloma de Farnés, Banyoles, Cassá de la Selva, Figueres. It lists prices for various goods like Blat, Mastay, Ordi, etc.

ESTABLIMENT TERÀPICH-SULFURÓS

dirigit per los Doctors

D. JOSEPH PUIGCARBÓ

y

D. AGUSTÍ BASSOLS Y PRIM.

Caspe, 7 (junt al Teatre de Novetats). Teléfono, 301

BARCELONA.

Aquest establiment, provehit de tots los avensos moderns, y també de perfeccionades calefacció y ventilació per medi del vapor, está destinat á:

Hidroterapia

Duxes comuns y sulfurosos de totes classes (anémies, nervosis, gastralgies, reumatisme, neurastenia, etc.)

Balneoterapia

Banyes comuns, sulfurosos, medicinals.—Banyes russos.—Bany turch.

Neumoterapia

Ayre comprimit y rarefet, oxigeno, nitrógeno, atmósferes creosotades y altres.—(Bronquitis, catarros crónichs, tisis incipient, asma, etc.)

Sulfoterapia

Que consta de:

- Aygues sulfurósas pera beguda, semblants á les de la Puda, Arçena, Bételú, Bagneres de Luchón, etc. (Herpes, enfermetats secretes, limfatisme, escrófula, etc.)
- Pulverisacions sulfurosos (Angina ó irritacions herpètiques del canyó, faringitis, bronquitis, etc.)
- Báus ó inhalació (Bronquitis, asma, tós herpes, etc.)
- Vaporari ó inhalació difusa (Bronquitis, catarros crónichs, coqueluche, etc.)

Aquestes aygues—dites Aygues sulfurosos de Barcelona—se usan ab éxit crexent en los molts casos en quins está indicat lo tractament sulfurós. També se despatxan embotellades.

Massoterapia

local y general (girades, torçedures, fractures, reumatisme, etc.)

Electroterapia.

Consulta de malalties cróniques y nervioses, per lo Director DR. PUIGCARBÓ, de les 11 del matí á la 1 de tarde y de 5 á 7 de la tarde.

Consulta de malalties de l'aparat respiratori, per lo Director de la secció neumoterápica, DR. BASSOLS Y PRIM, de 10 á 12 del matí y de 6 á 7 de la tarde.

LA NEOTAFIA

En aquest gran establiment s'hi troba á totes horas un assortit complet de banyis folrats, de totes mides, des de l'infim preu de cinch pessetas en amunt. S'envia á domicili.
Dirigitse á **LA NEOTAFIA**, Cort-Real.—18.—GERONA.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

UNIÓ CATALANISTA

CELEBRADA Á MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892.

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ells s'hi pronunciaren y llegiren, y las **Bases** definitivament aprobadas pera la **Constitució regional catalana**, se ven al preu de **dos pessetes** en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l'Argenteria, Gerona.

Máxim Fernandez

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més minim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria,

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24

GERONA

Grans rebaixas al engrós.

També s' troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantánea

Establiment de Don Pere Prunell

S'hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demás articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Volias de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 26, Gerona

JOAN GRIVÈ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d'il·luminació per gas y petroli.

Serveys complets de cuyna. Cereria.

Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, á preus limitadissims.

Curació de malalties de la boca.—Empastres, Orificacions.—Extraccions sense dolor Dentadures artificials.

AUDOUARD-DENTISTA.

Ab títol de la Facultat de medicina de Madrid

Forsa, 1, primer
GERONA.

SUCURSAL JUNCOSA

Plass de la Constitució, número 13
GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sucres y thés.

OBRAS

DE

Don Carles Bosch de la Trinxeria

Recorts d' un excursionista	4	Ptes.
Plá y montanya	3	»
L' hereu Noradell	3	»
De ma cullita	2'50	»
Montalbá	3	»
L' hereu Subirá	3	»
Tardanías	2'50	»

Acaba de publicarse

Lena 4 »

Se venen totes en la llibreria de D. Joseph Franquet y Serra, carrer de la Argenteria, número 26.—GERONA.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetas la pessa.

Cromos, motlluras, y transparents cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S'han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP. LA SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGAR Y DE MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema 's fan las molts á preus sumament módichs.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLEÓ SABAÚ.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nons.

Especialitat pera l' que s'encarregui expressament.

LO GERONÉS

Setmanari porta-veu del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració: Sabateria Vella, número 2, primer

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

		trimestre.
	pesseta	idem.
	idem	idem.
Gerona.	1	1'25
Fora.	1'25	1'50
Extranger	1'50	

Un número sol, 10 céntims.